

Dignitat de l'home i la mostassa

Carles Rútia Faura

L'Evarist és infeliç, se sent maltractat. La crisi econòmica l'ha abraçat amb una força inusual, pròpia de qui feia massa temps que no et veia i necessita abraonar-se sobre tu amb una inèrcia excessiva per recuperar el temps perdut. Efectivament, deuria fer ben bé uns deu anys que la crisi i ell no es dirigien la paraula, d'ençà que la seva dona havia aconseguit amb una mestria admirable deixar-lo plantat sense donar raons explícites i escapçant-li gran part de la seva vida emotiva, social, i sobretot econòmica.

Ara els moments difícils han tornat, i per més que ell intenta aparentar una quotidianitat envejable, el seu entorn és molt més audaç que ell per adonar-se'n de les dificultats per les que travessa actualment. Tothom en té més o menys constància, és evident, però ningú no li ho comentarà mai, així com tampoc ningú li ha volgut fer mai cap broma referent al seu sacrificat nom, per respecte. De fet, l'única concessió en aquest aspecte la tenia la Martina, la companya de feina que li responia amb un alegre "Evarist, ja t'he vist" lamentable cada cop que ell prenia valor per proposar-li d'anar a fer un dinar ràpid al bar de baix. Sempre la mateixa resposta i sempre el mateix somriure d'idiota que paga el peatge de l'enamorament equivocat. Ell semblava ser l'únic personatge de l'oficina que desconeixia l'atracció sexual de la Martina per les dones i el seu gairebé concretat romanç amb la directora comercial.

L'Evarist fa pena tot ell. El veïnatge en va ple de les seves misèries, convençuts que ni tan sols en té pel dia a dia i que els deutes l'impedeixen portar una vida mínimament decent. Realment és tal com ho perceben, anant a menys i sobrevivint a un atur perenne que l'inquieta de dia, el neguiteja de nit i l'avergonyeix les vint-i-quatre hores.

En aquest precís moment l'Evarist surt d'un establiment de menjar ràpid i barat, vigilant possibles mirades indiscretas de coneguts que no convé que rasquin més en el seu aspecte. És a punt de girar en direcció a casa seva quan se n'adona que a la solapa de la camisa (sense planxar) hi du una taca encara humida de mostassa de sobre. Donada la dificultat per veure amb concreció un coll de camisa quan la dus posada, es veu obligat a fer una ganyota per arribar a contemplar bé la taca i just quan es disposa a treure-se-la barroerament, l'enginy i l'audàcia li piquen l'ull per idear un pla de dignitat personal que el fa somriure enmig del carrer. Ha decidit que no acabarà amb la vida latent de la taca, amb l'argument que serà ella mateixa la que testimoniarà als altres la suposada bonança espiritual amb la que viu.

Segons la seva imaginació desbordant, quan el seu entorn el vegi arribar amb la taca, deduirà que ha dinat en algun bon lloc fora de casa i que ha pogut permetre's amanir el bistec amb salses complementàries perquè els diners no són cap mena de problema per a ell. Sembla clar que ha dinat en algun restaurant, i els complements solen ser opcionals, així que no hi ha dubte que el raonament serà aquest. Precisament aquest argument els durà a pensar que si encara va tacat és perquè l'Evarist sap del cert que un cop arribi a casa disposarà d'altres camises perfectament preparades per substituir la que mostra ara i, per tant, no el preocupa passejar-se per uns moments amb una taca al coll de la camisa. En té moltes altres, segur. Aquesta despreocupació només la pot mostrar algú a qui li va tant bé la vida que no dóna importància a una simple i insignificant imperfecció en un racó de la seva persona, així que de retruc farà pensar als altres que aquell qui creien que era un desgraciat, amaga un poder imponent totalment desconegut. Un poder tal que només pot ostentar aquell que a la vida ja ha complert tots els seus objectius. A més, amb la cara d'inútil domèstic que té, semblaria una quimera que ell mateix s'hagués col·locat a punt tot un joc de camises per si tacava la primera, així que la veïna del quart conclourà que ha de disposar per força d'un mínim equip de servei a la casa, que li proporcioni tot allò que necessiti i mantingui la llar en un magnífic estat cada dia. És evident que ha de gaudir d'una bona vida, aquest home.

L'Evarist decideix, doncs, avançar caminant altivament amb la part de mostassa com si es tractés d'un tresor, amagant un somriure interior que el felicita del que serà una gran victòria, si més no, moral. Gaudeix ara d'un ànim renovat, una estranya satisfacció plaent, un optimisme cap al futur que l'espera i que n'està convençut que serà gloriós.

La mostassa salvadora, la mostassa reveladora d'una realitat que l'eleva cap als grans noms de la burgesia, la mostassa aplacadora de rumors i atacs cap a la seva salut econòmica i personal. La mostassa que el protegeix i amb la que se sent còmode i feliç. És la mostassa exemplificadora de la dignitat personal, l'orgull cap a un mateix i l'esperança cap a un demà millor que l'avui.

Res el pot aturar, res li pot impedir donar un pas endavant i aparèixer com algú renovat. Segueix caminant amb un pas gairebé accelerat, nerviós pels esdeveniments propers, esperant que la gent topi amb ell involuntàriament. Té ple interès en agafar el trajecte en el que més persones puguin creuar-se-li pel camí, amb l'objectiu que puguin adonar-se'n de la mostassa i del que comporta aquella taca pels altres. Quan s'acosta a una cruïlla de carrers, s'atura en sec per valorar quin carrer li dóna més opcions de ser vist i acaba escollint aquell amb més ebullició humana.

Camina amb un cap més alçat del que sol ser habitual, gairebé amb majestuositat, creient que la gent que passa pel seu costat comparteix el seu sentiment d'heroi cap a sí mateix. Ell ja no se sent infravalorat ni menystingut, i avança amb una seguretat digna d'elogi, un somriure d'orella a orella i una mostassa que el mira amb ulls incrèduls sense acabar d'entendre el perquè d'un món tan complicat. Ben mirat, la taca manifesta incredulitat dins de les limitades possibilitats en que una taca pot manifestar-ne, però interiorment la confusió és total, i el fet de carregar amb una responsabilitat tal com recuperar la dignitat d'un individu la pressiona i incomoda massa. En un trist sobre de merda s'hi vivia massa bé, pensa. Ara sembla que la majoria d'edat li ha caigut a sobre de cop i no acaba de saber ben bé com encarar el futur que té al davant, però encara se li fa més difícil abordar el present de salvadora humanitària que li han imposat sobtadament. Hi pensa i repensa durant llargs minuts en que no en treu l'aigua clara, i el seu estat ara contrasta amb el de l'Evarist, cofoi i aliè a preocupacions banals. La taca es deixa portar amb la mirada perduda, immersa en divagacions que no porten lloc i conclusions precipitades, patint els sotracs del caminar matusser. Mira la cara de l'Evarist, notant-hi la plena confiança que ha dipositat en ella i en els seus efectes miraculosos als ulls del veïnat. Mira la cara de l'Evarist, sentint cada somriure seu com una ona de pressió inacabable que no sap com canalitzar ni fer-hi front. Mira la cara de l'Evarist, repetint-se un i altre cop que la situació se li'n va de les mans.

A l'alçada d'Enric Granados amb Mallorca decideix posar fi a totes les preocupacions i escull la via més estúpida però intel·ligent que ha trobat: llevar-se la vida. Ras i curt. Li havien promès altres escenaris referits al món adult, estretament entrelaçats amb la felicitat i la llibertat perpètua, però la primera escena que li han plantat al davant ha trencat tots els somnis que pugui tenir una senzilla taca de mostassa de sobre humil. Amb unes mans llefiscoses i encara adolescents s'engrapa el coll amb força, prement-lo amb vehemència cap a la camisa, intentant escanyar-se de la manera més ràpida possible. Se li fa llarg i costós, amb intents abandonats i pensaments de deixar-ho córrer, però després d'esforços inimaginables ho aconsegueix. Normalment, morir requereix un esforç.

L'Evarist continua passejant i somrient a la vegada, invalidant la vella teoria que afirma la impossibilitat dels homes de realitzar dues coses a la vegada. Fins i tot de tan en tanrumia, fent un verdader joc d'equilibris per desenvolupar les tres accions a la vegada. Resta al marge del suïcidi que porta a sobre, ignorant que la taca que havia de resoldre tots els mals és morta, amb una ganyota esgarrifant. El coll de la camisa emana l'olor exacta que sempre comporta una difunta mostassa. Una olor que l'Evarist no percep perquè mai abans havia portat un cadàver a sobre, i menys de mostassa.